

**Norsk senter for studier av
problematferd og innovativ praksis**

Årsrapport for Atferdssenteret 2003

Årsrapport forskningsgruppen 2003	2
Årsmelding MST - 2003	11
Årsmelding PMTO 2003	14

Årsrapport forskningsgruppen 2003

Terje Ogden

Atferdssenteret skal ifølge grunnlagsnotatet gjennomføre studier av hvordan problematferd oppstår og av problemenes omfang, utvikling av metoder og refleksjon for forebygging av problematferd, metoder for å avhjelpe problematferd og problematferdssituasjoner, og vitenskaplig evaluering av slike metoder. Forskergruppen er planlagt med 10 stillinger; forskningsleder, to forskningskonsulenter og syv forskere. Ved utgangen av 2003 var 4 av disse stillingene besatt: Terje Ogden, forskningsleder, John Kjøbli, forskningskonsulent, Mari-Anne Sørli, forsker, Heidi Aase, forsker. Mari-Anne Sørli har vært sykemeldt siden august 2003, og er for tiden delvis sykemeldt. Heidi Aase går ut i fødselspermisjon fra 1. april 2004.

I 2004 blir forskergruppen utvidet med 3 forskere; dr. phil. Harald Janson (fra 1. april), cand. psychol. Ane Nærde (fra 1. februar) og dr. psychol. Per Holth (fra 1. mai). Cand polit. Eyvind Lindberg er engasjert i tre måneder for å skrive en kunnskapsoversikt om sosial kompetanse. Videre er det utlyst én stilling som tiltaksforsker med søknadsfrist 1. mars 2004. Atferdssenteret ved forskningsleder Terje Ogden deltar også i et forsknings- og utviklingsprosjekt om institusjonsbehandling av ungdom med alvorlige atferdsproblemer. Prosjektet er finansiert av Barne- og familiedepartementet, Statens Institutionsstyrelse og Centrum for utvärdering av sosialt arbete med cand.psychol. Tore Andreassen som prosjekt-ansvarlig.

I 2003 var det seks forskningsprosjekter under arbeid og planlegging ved Atferdssenteret: Multisystemisk behandling, behandlingseffektstudien. Dette er en pre-post randomisert kontrollert evalueringsundersøkelse med oppfølging 2 år etter inntak. Prosjektet er nå i sin avslutningsfase med utskrivning av evalueringsdata fra oppfølging 2 år etter inntak. Ansvarlig: Terje Ogden. Forsknings-konsulent: John Kjøbli. Prosjektet ble startet i 2000 og avsluttes i 2004.

Parent Management Training, behandlingseffektstudien. Dette er en pre-post randomisert kontrollert evalueringsundersøkelse med oppfølging etter 9 måneder. Prosjektet er under arbeid, og rekruttering av familier pågår. Til nå deltar cirka 60 familier og inntaket

beregnes ferdig innen juni 2004. I dette prosjektet gjennomfører cand.psychol. Bent Storaa et doktorgradsprosjekt med finansiering og veiledning fra R-BUP sør og øst.

Ansvarlig: Terje Ogden. Forskningskonsulent: John Kjøbli. Videre er det knyttet en 50% engasjementstilling til prosjektet med ansvar for pre og post utredning (assessment). Prosjektet startet i 2000 og avsluttes i 2007.

1. **Behandlingsfosterhjem basert på prinsipper fra PMTO og Treatment Foster Care (TFC).** Dette er et pilotprosjekt som gjennomføres i samarbeid med Vestfold fylkeskommune. Prosjektansvarlig: Mona Duckert. Evalueringsansvarlig: Heidi Aase. Forskningsprosjektet startet i 2003 og avsluttes i 2004.
2. **Positiv atferd og støttende læringsmiljø i skolen (PALS).** Målsettingen med dette pilotprosjekt er å utvikle en skoleomfattende intervensjonsmodell og gjennomføres ved 4 skoler med barnetrinn og deres naboskoler. Den avsluttende evalueringen er planlagt gjennomført i mai 2004. Prosjektansvarlig: Anne Arnesen. Evalueringsansvarlig: Mari-Anne Sørli. Forskningskonsulent: John Kjøbli. Forskningsprosjektet startet i 2002 og avsluttes i 2005.
3. **The Norwegian Implementation Study of PMTO.** Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Ph.d. Marion Forgatch, Ph.d. Dave DeGarmo, Ph.d. Gerald Patterson og Carl Ivar Holmen (OSLC) og er finansiert av National Institute of Drug Abuse (NIDA). Den norske prosjektgruppen består av Terje Ogden, Heidi Aase og John Kjøbli. Eyvind Elgesem (prosjektkoordinator) og Kristin Nordahl er engasjert på prosjektet med midler fra NIDA. Prosjektet startet i 2002 og avsluttes i 2007.
4. **Multisystemisk terapi med 'contingency management' og intensiv kvalitetssikring.** Prosjektet representerer en forsterket innsats i hjemmebasert behandling av ungdom med rusproblemer og gjennomføres i samarbeid med Scott Henggeler og Ashli Sheidow ved Family Services Research Center. NIDA delfinansierer denne studien og en parallell studie er under arbeid i Connecticut, US. Den norske prosjektgruppen består av Terje Ogden, Per Holth og John Kjøbli. Prosjektet starter i august 2004.

Ytterligere to prosjekter er under planlegging og forberedelse:

5. **Utbredelse og utvikling av atferdsproblemer blant barn og unge – en longitudinell studie.** Prosjektansvarlige er Harald Janson og Ane Nærde med oppstart mai 2004. Til dette prosjektet skal det også knyttes en forskningskonsulent i løpet av 2004.

6. **Lokalt samarbeid om barns sosiale læring og utvikling.** Prosjektet dreier seg om implementering og evaluering av intervensjoner i norske kommuner for å forebygge og redusere atferdsproblemer blant barn. Prosjektet omfatter Parent Management Training (PMTO), Positiv elevatferd og støttende læringsmiljø i skolen (PALS), rådgivning til yrkesgrupper som arbeider med risikoutsatte barn og informasjon til aktuelle brukergrupper. Prosjektet har vært planlagt høsten 2003 med prosjektstart januar 2004. Prosjektansvarlig er Terje Christiansen. Evalueringsansvarlig er Terje Ogden, Heidi Aase og Mari-Anne Sørli med John Kjøbli som forskningskonsulent.

Publikasjoner:

Ogden, T. & Halliday-Boykins, C. (2003). Multisystemic treatment of antisocial adolescents in Norway. Replication of clinical outcomes outside of the U.S. *Child and Adolescent Mental Health* (in print)

Ogden, T. (2003). The validity of teacher ratings of adolescents' social skills. *Scandinavian Journal of Educational Research*, **47**, 63-76.

Ogden, T., Forgatch, M., Bullock, B.M., Askeland, E., & Patterson, G. (2003). *Large Scale Implementation of Parent Management Training at the National Level: The Case of Norway*. Submitted

Sørli, M-A. & Ogden, T. (2003). School related outcome of Multisystemic Treatment of antisocial behavior. Teacher and therapist assessment of behavioral change during intervention. Submitted

Sørli, M-A & Ogden, T. (2003). Antisocial behavior and social competence as perceived by adolescents and their teachers in secondary school. Submitted

Klefbeck, J. & Ogden, T. (2003). *Nettverk og økologi. Problemløsende arbeid med barn og unge. 2. utgave*. Oslo, Universitetsforlaget.

Ogden, T. (2003). *Sosial kompetens och problembeteende i skolan. Kompetensutvecklande och problemlösande arbete*. Stockholm, Liber forlag.

Klefbeck, J. & Ogden, T. (2003). *Barn och nätver. Ekologiskt perspektiv på barns utveckling och nätverksterapeutiska metoder i behandlingsarbete med barn. Andra upplagan.*

Stockholm, Liber forlag.

Arnesen, A., Sørli, M-A. & Ogden, T. (2003). Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen. Et skoleomfattende tiltaksprogram, *Spesialpedagogikk, 9*, 18-27.

Nordahl, T., Sørli, M-A., Tveit, A. & Manger, T. (2003): *Alvorlige atferdsproblemer. Effektiv forebygging og mestring i skolen. Veileder for skolen* Oslo: Læringscenteret

Nordahl, T., Sørli, M-A., Tveit, A. & Manger, T. (2003A/B): *Alvorlige atferdsproblemer. Effektiv forebygging og mestring i skolen. Veileder for skoleeier og skolens ledelse.* Oslo: Læringscenteret

Sagvolden, T., Johansen, E.B., Aase, H. & Russell, V.A. (in press). A dynamic developmental theory of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) predominantly hyperactive / impulsive subtype. *Behavioral and Brain Sciences.*

Aase, H. & Johansen, E.B. (2003). Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder og Hyperkinetisk forstyrrelse. I S. Eikeseth og F. Svartdal (red). *Anvendt atferdsanalyse: Teori og praksis.* Oslo: Gyldendal Akademisk.

Meyer, A. & Aase, H. (2003). Assessment and Intervention in Childhood Disruptive Behaviour Disorders. In Madu, S. N. (ed.). *Contributions to psychotherapy in Africa* (pp. 164-178). Polokwane (Pietersburg): UNIN Press.

Aase, H. & Meyer, A. (in press). Pedagogisk programvare til bruk for elever med konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker. I T. Brøyn & J.-H. Schultz (red.) *IKT og tilpasset opplæring.* 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget

Faglige verv

Terje Ogden

2002 - Medlem av det vitenskapelige rådet ved Statens Institusjonsstyrelse, Stockholm, Sverige

2002 - Medlem av ekspertgruppe for barn og unges helse i Folkhälsoinstitutet, Stockholm, Sverige

Mari-Anne Sørli

Atferdssenterets faste representant i Nettverksgruppen, en rådgivende gruppe med medlemmer fra de mest sentrale pedagogiske fag- og forskningsmiljøer i Norge, oppnevnt av Læringscenteret.

Foredrag

Terje Ogden

"Evidensbaserte metoder i arbeidet med barn og familj" Malmö kommune, Universitetssjukehuset, 24. januar, 03.

"Norske erfaringer av att bygga och implementera strukturerade program i arbeidet med allvarliga beteendeproblem blant barn och unga" Sätra bruk, Allmenna Barnhuset, 30.-31. januar 03.

"Nya metoder för systematisk arbete med barn och ungas beteendeproblem" IFO mässa, Stockholm City Conference Center, 10. mars 03.

"Familj och nätverksbaserad behandling av allvarliga beteendeproblem: Multisystemisk terapi" Västerås, 5. nordiske kongressen i nätverksterapi.

"Implementing evidence based programs nationwide: The case of Norway" Family Research Consortium III's 5th annual summer institute, Santa Ana Pueblo, New Mexico, Intervention as science. June 25-29th 03.

"Multisystemisk behandling og Parent Management Training". Statlig spesialpedagogisk støttesystem. Nasjonal kompetanseenhet for AD/HD, Tourettes syndrom og narkolepsi. Grand Hotel, Gjøvik, 3. juni 03.

"Värsta bråket" Kvalitetsmässan, Göteborg, 8. oktober, 03

"Fra forskning til praksis: Evidensbaserte metoder og praksis" Åpningskonferanse Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis: Alvorlige atferdsproblemer:

metoder og strategier. Sentrum kongress og scene, Oslo, 3.-4. november, 03.

"Why randomized controlled trials?" Nordic Campbell Center, konferanse: What works, Evidence based policy and practice. Hotell Admiral, København, 13-14. november, 03.

"Multisystemisk behandling av ungdom med alvorlige atferdsproblemer i Norge. Erfaringer og forskningsresultater". Scandic Hotel Aarhus 27. nov. 03, Scandic Glostrup København, 28. November 03.

"Implementing and evaluating evidence based programs in Norway: plans, results and reflections. Örebro Universitet, 'Familjeprogram - föräldraträning inriktade på att minska beteendeproblem hos barn', 12-13. desember 03.

Mari-Anne Sørli

12.03: "Atferdsproblemer og virksom forebygging i skolen", Seminar for ansatte i skole, SFO, BUP og barnevern i Bærum, Haug skole og ressurscenter

18.03. "Problematferd i skole og hjem", Åpent seminar for lærere og foreldre v. Drengsrud skole

28-29.04: "Hvordan forebygge atferdsproblemer i skolen? Kjennetegn ved lovende strategier og tiltak". Sandefjordskonferansen 2003, Park Hotell

24-25.09: "Forebygging og mestring av atferdsproblemer i videregående skole", Åpningsseminar, Verdahl hotell

14.10: "Takling av atferdsproblemer i skolen, del 1". Seminar for videregående skole, Skolesjefen i Oslo, Ensjø

20.11: "Takling av atferdsproblemer i skolen, del II". Seminar for videregående skole, Skolesjefen i Oslo, Ensjø

3-4.11: Forskningsbasert tiltaksutvikling i skolen – en dyd av nødvendighet”,
Atferdssenterets
åpningskonferanse, Ingeniørnes Hus

Heidi Aase

3. 11: Behandlingsfosterhjem – et pilotprosjekt, Atferdssenterets
åpningskonferanse, Ingeniørnes Hus

oktober: Poster: Eunethydis (årlig internasjonal forskerkonferanse om ADHD), Santorini

Undervisning

Mari-Anne Sørli

22 & 29. 01: Høgskolen i Vestfold, 2.avd. spesialpedagogikk, Tema: Alvorlige
atferdsproblemer, funksjonelle strategier og virksomme skoleintervensjoner.

Heidi Aase

8. 04: heldags undervisning, Høgskolen i Akershus

28. 04: forelesning, Torshov kompetansesenter

3. 06: forelesning, Nasjonal kompetanseenhets samling på Gjøvik

4. 06: forelesning, Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt (“PP-uka”)

12. 12: forelesning, Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt (“PP-uka”)

Veiledning

Mari-Anne Sørli

- a. Veileder for hovedfagstudent v. Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo
- b. Veileder for hovedfagsstudent ved Pedagogisk Forskningsinstitutt, Universitetet i Os
- c. Veileder for norsk node i et EU-finansiert utviklingsprosjekt om vold i skolen, ledet
av Skolesjefen i Oslo
- d. Veileder evaluering av ovennevnte EU-prosjekt, utført av H. Jahnsen ved Lillegården
Kompetansesenter

Veileder & faglig ansvarlig for et kombinert etterutdanningstilbud for lærere i sosiale & emosjonelle vansker og praksisutviklingsprosjekt om forebygging og takling av høyfrekvente atferdsproblemer i videregående skole. Prosjektet involverer samtlige videregående skoler i Nord-Trøndelag, og ledes av Nord Trøndelag kompetansesenter/ Nord Trøndelag fylkeskommune

Heidi Aase

Veileder for hovedoppgave til psykologisk embetseksamen, levert v-03.

Veileder for hovedoppgave til psykologisk embetseksamen, levert h-03.

Bidrag i utredningsgrupper/ekspertgrupper

Mari-Anne Sørli

Medlem av Faggruppe, oppnevnt av Læringssentert etter oppdrag fra KUD, for utarbeidelse av to veiledere for skolen og skolens ledelse vedr. effektiv forebygging og mestring av alvorlige atferdsproblemer i skolen

7. Annen forskningsformidling & presseoppslag

Mari-Anne Sørli

Resultatpresentasjon fra første runde i evalueringen av PALS-programmet: 12.05: Fagmøte Atferdssentert; 04.06: Berger - Tangen skole; 10.06: Grua – Søndre Oppdalen skole; 12.06: Harestua – Kopperud skole; 17.06: Skarmyra – Melløs skole

Presseoppslag

Mari-Anne Sørli

Spesialundervisning er bortkastet, Adresseavisa, ca. 23.06

Kosetime eller spesialundervisning, www.nettavisen.no, 25.06

Hjelp til å håndtere atferdsproblemer, www.utdanning.ws, 07.07

En av ti har atferdsproblemer, www.nettavisen.no, 25.06

Vil videofilme elever, Dagsavisen, 15.09. Dementi, 17.09

Flere elever utøver vold mot lærerne, Dagsavisen, 08.09

Skolen må endres, ikke elevene, hovedoppslag, Romerikes Blad, 29.09, med påfølgende artikler 30.09 og 01.10

Best med vanskelige elever i klassen, Oppland Arbeiderblad, 29.09

Særbehandling kan temme uokråker, Aftenposten, 09.11

Årsmelding MST – 2003

Bernadette Christensen

MST ble startet opp høsten 1999 med opplæring av terapeuter og veiledere forankret i fylkeskommunalt barnevern. Det er nå etablert 24 team i 18 fylker. Hvert MST team består av tre til fire terapeuter og en klinisk veileder.

MST's organisasjon på Atferdssenteret består nå av nasjonal fagsjef og 5 nasjonale konsulenter, samt 1 konsulent knyttet til utvikling av MST's rapporteringssystemer. For å kunne videreføre implementeringen av MST må organisasjonen styrkes. Framdriften i MST, dvs antall team som kan utdannes og driftes, vil være avhengig av at det utdannes tilstrekkelig antall konsulenter til å ivareta de krav metoden setter til opplæring, vedlikehold og kvalitetssikring. Vi anser det nødvendig å utdanne 6 konsulenter på region nivå, dvs. eksterne til Atferdssenteret, for å kunne videreføre denne virksomheten med drift av eksisterende MST team, etablering av nye team, deltagelse i forskningsprosjekter og fagutvikling.

I 2003 har MST i Norge fortsatt arbeidet med fornorskningen av MST arbeidet, dvs. konsultasjon på norsk, materielloversettelse og materiellutvikling på norsk, opplæring av veiledere og terapeuter og all vedlikeholdsundervisning (boostere) på norsk.

Drift av MST

De nasjonale konsulentene (5) leder i dag alt det kliniske arbeidet med til sammen 24 MST teamene (ca. 130 ansatte) i 18 fylker i Norge. Konsulentene er ansvarlig for teoretisk og metodisk opplæring av alle som er involvert i MST arbeidet.

For dette året innebærer dette:

1. Ukentlig telefonkonsultasjon til 24 team (52 uker)
2. Individuell opplæring/oppfølging av veiledere
3. 4 vedlikeholdsseminarer (2-dagers seminarer) til terapeuter og veiledere
4. Kvalitetssikringsoppgaver som:

Innhenting av månedsrapporteringer

Utarbeiding av PEV- Progamevaluering til teamene 2 ganger i året
Konsultasjon på organisasjonsnivå til de systemer som har ansvaret for MST teamene i Norge.

I 2003 har senteret hatt en kraftig underkapasitet i forhold til oppfølging av det antall team vi har i Norge. 1 konsulent sluttet i april og en ny begynte i oktober. 1 konsulent reduserte team konsultasjon for å bistå leder med organisasjons- og administrativt arbeid. Dette har medført at konsulentene har vært bundet opp til drift av MST og hatt lite kapasitet til annet fagutviklingsarbeid. Det har heller ikke vært mulig å utvide antall team der dette har vært ønskelig.

Et nytt team ble opprettet i løpet av 2003 i Finnmark. I forbindelse med oppstart av dette teamet var det stedsevaluering i Finnmark i desember.

Opplæring og rekruttering av nye konsulenter.

Vi har prioritert arbeid med å planlegge opplæring av konsulenter utenfor senteret som har konsultasjon av MST team og kvalitetsikrings -arbeidet i MST som sine arbeidsoppgaver. Siden MST Services har hatt ansvar for all slik opplæring har det har vært mye arbeid knyttet til å overta denne opplæringen og gjøre den på norsk. Det ble utlyst stillinger til eksterne konsulenter høsten 2003. Stillingene ble utlyst blant veiledere av MST team og 2 veiledere ble innstilt og tilbudt stillinger for opplæring i 2004. Til tross for at det er behov for flere begrenser vår opplæringskapasitet seg til lære opp 2 ad gangen. Nye vil bli opplært i 2004.

Utvikling av materiell:

1. Materiellutvikling til de ulike opplæringsmodulene i MST opplæringsuke.
2. Materiellutvikling til vedlikeholdsseminarer.
3. Utvikling av materiell for månedsrapporteringer og utarbeiding av en norsk programevaluering med statistikk basert på måneds- rapporteringene.

Andre utviklingsoppgaver

Utvikling av kompetansegivende tiltak for MST terapeuter i samarbeid med høyskolen i Akershus innenfor et mastergradsprogram: Opplæring i komplekse systemer.

Eksterne oppdrag/foredrag og undervisning

Vi har avholdt 3 opplæringsuker (januar, mai og september) i MST for nye terapeuter og veiledere i teamene.

Vi har holdt 4 vedlikeholdsseminar for alle teamene i Norge.

Undervisning på høyskoler og universitetet i Oslo, for psykologistudenter, ansatte i PPT og videreutdanninger innen helsefag.

Vi har hatt et utstrakt samarbeid med Danmark om opprettelsen av MST team i Århus og etter hvert flere steder i Danmark. Vi har også hatt mye samarbeid med ulike instanser i Sverige som har startet opp MST team. I forbindelse med dette arbeidet har vi presentert MST og de norske erfaringene på konferanser i København og Nyborg, Lund, Malmø og Stockholm. På de norske opplæringsukene har det også deltatt svenske veiledere og terapeuter, samt ledere fra organisasjoner som har ønsket å starte MST i Sverige.

Forskning

Planlegging av deltakelse i forskningsprosjekt som både omhandler en utvidet MST behandling for ungdom med rusproblemer (Contingency Management) og en ytterligere evaluering av behandlingsintegritet (adherence), med støtte fra NIDA. Antatt oppstart våren 2004.

Samarbeid

Vi har et løpende samarbeid med MST Services i Charleston, South Carolina, når det gjelder oppfølging og kvalitetsikring av våre egne konsulenter og opplæring av ny konsulent. Vi har som tidligere omtalt hatt mye kommunikasjon omkring vår overtagelse av videre opplæring og kvalitetsikring av nye konsulenter i Norge.

Som første og eneste organisasjon utenfor MST Services har vi nå en avtale om at denne opplæringen skjer ved MST Atferdssenteret og i samarbeid med MST Services etter vårt ønske.

Faglig oppdatering

Vårt samarbeid for øvrig med MST Services er som andre store MST organisasjoner, hovedsakelig i USA, definert som en "Network Partner". Vi har deltatt på en "Network Partnership Conference" som er en årlig konferanse kun for ledere og konsulenter i MST.

Årsmelding PMTO 2003

Elisabeth Askeland

Implementeringen av Parent Management Training – Oregon modellen (PMTO) har som hovedmål å utvikle en kjede av forebyggende tiltak slik at atferdsproblemer kan forebygges, reduseres og stoppes på et tidligst mulig tidspunkt i barnets utviklingsforløp. Premisset er at implementeringen av en slik kjede av tiltak skal skje *“... innenfor regionale barneverntjenester, psykisk helsevern for barn og unge innenfor statlige foretak og innenfor aktuelle kommunale instanser og tjenesteområder rettet mot barn og deres familier. Implementeringen skal være landsdekkende”* (rundskriv Q 16/01)

Rapportering for virksomheten innenfor PMTO ble frem til Atferdssenterets etablering gitt i form av rapporteringsbrev til ledere i fylkesinstanser og involverte departementer.

Første trinn i implementeringen, som startet høsten 1999 ble avsluttet sommer 2001 med sertifisering av de første 30 PMT- terapeutene i Norge. Samtidig ble det gitt ut et rundskriv (SHD/BFD) til kommuner og fylkeskommuner om respektive parters ansvar for videre implementering.

Andre trinn i implementeringen startet opp siste halvår 2001. Sentralt da var avklaring av planer og rammebetingelser for videre opplæring og implementering, samt ansettelse av 6 regionale koordinatorstillinger. Sammen med Atferdssenterets 5 ansatte utgjør de 6 regionskoordinatorene nasjonalt implementeringsteam (NIT). Tredje fase av implementeringen startet i januar 2002 med opplæringen av nye 85 nye PMTO terapeuter som avsluttet sin opplæring medio 2003.

I tillegg til selve opplæringsarbeidet, har utvikling av undervisningsmateriell og etablering av veilednings og opplæringsstrukturer vært vesentlig. Et stort antall personer er knyttet til programmet, alle med utgangspunkt i sitt ordinære arbeidssted. Dette har krevd særskilt tilrettelegging, men på denne måten har kompetansen blitt etablert i eksisterende tjenesteområder.

I 2003 har arbeidet med å utforme rammebetingelser, struktur og innhold i den videre opplæringen som skal gis til kommunale tjenesteområder stått sentralt (helsetjeneste, psykisk helsevern, barneverntjeneste, barnehage, skole, skolefritidshjem og PP- tjeneste).

I tillegg til å lære opp PMTO terapeuter i kommunene, er målet at opplæringen skal gi kompetanse på ytterligere tre nivåer; generell informasjons- og kunnskapsformidling, fokusert opplæring i rådgiverfunksjon overfor foreldre og tilpasset opplæring i sitt daglige virke overfor barn.

Opplæringsprogrammets modell og innhold utvikles samtidig som de skal prøves ut i praksis. Det etableres nå et pilotprosjekt (Lørenskog kommune fra 2004) i tilknytning til utvikling av nye opplæringsprogrammer for å sikre høyest mulig kvalitet før de tilbys til utvalgte kommuner i en mer omfattende og landsdekkende implementering.

Som en del av forberedelse til PMTO's hovedmål og kommuneimplementering, har to pilotprosjekter stått sentralt i tillegg til terapeut opplæringen og planleggingen av pilotprosjektet i Lørenskog. Det ene er å forbedre tilbudet til barn med atferdsproblemer i gruppen (4 – 12 år) der det anses som nødvendig å plassere barnet utenfor hjemmet i en periode av barnets liv. Dette pilotprosjektet er lagt til Vestfold fylke og omfatter 4 – 6 barn. Et annet pilotprosjekt, Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen (PALS) har hatt som mål å tilpasse PMTO prinsipper til skolen. Dette prosjektet er rettet mot hele skolemiljøet på system-, gruppe- og individnivå. Involverte skoler er Grua og Harestua i Lunner kommune, Berger skole i Sande og Skarmyra skole i Moss, som nå er inne i sitt andre prosjekt år.

I 2003 har følgende aktiviteter stått sentralt i forhold til videreføringen av PMTO;

Opplæring/sertifisering/veiledning

Hovedvirksomheten har vært knyttet til opplæring av 85 nye PMTO terapeuter.

Opplæringen har foregått regionalt og i tillegg til NIT gruppen har engasjert 10 terapeuter som undervisere fra første kullet PMTO terapeuter. Sammen har de også forestått den ukentlige veiledningen av kandidatene.

De nye terapeutene ble sertifisert av Atferdssenteret i løpet av sommeren 2003.

Sertifiseringsarbeidet har bestått i å gjennomgå til sammen 320 behandlingstimer (tatt opp på video) fra til sammen 160 familier som har mottatt PMTO fra utdanningskandidatene.

Hver behandlingstime krever fra 3 til 5 timers arbeid i tillegg. Sertifiseringsarbeidet er anslått til å utgjøre ca ett årsverk. Høsten 2003 ble det etablert veiledningsgrupper for alle PMTO terapeuter for vedlikehold/opprettholdelse av behandlingsintegritet.

Skole; Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen (PALS)

Prosjektet er nå i avslutningen av sitt andre år. Etter et år med planlegging jobber nå alle skoler med aktiv innføring av intervensjonen. Arbeidet krever ukentlig oppfølging fra senteret samtidig som det gis felles opplæring og erfaringsutveksling. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Oregon Social Learning Center (OSLC) og universitetet i Eguene, Oregon, der modellen har sitt utspring.

Fosterhjem/Institusjoner

En representant fra Atferdssenteret arbeider ca 2 dager i uken i det statlige barnevern i Vestfold for å drive opplæring og oppfølging av fosterhjemsprosjektets deltakere som i tillegg til å omfatte PMTO terapeuter også har saksbehandlere, fosterforeldre og barnas biologiske foreldre å følge og trene i ulike former for opplærings- og behandlingstiltak.

Faglig oppdatering og ekskursjoner

I juni 2003 ga Earls court Family Center en tre dagers opplæring i en intervensjon for barnegrupper og foreldre (SNAP) for til sammen 10 PMTO terapeuter og NIT gruppen. Dette var et resultat av et besøk til NIT gruppen hadde hos Earls court Family Center høsten 2002.

I mars 2003 hadde 14 representanter fra pilotskolene studietur til Eugene, Oregon - USA sammen med 2 fra NIT gruppen. Med på studieturen var også deltakere fra BFD og Lærings senteret.

I september gjennomførte NIT gruppen sammen med forskningsenheten og NIDA sammen med representanter fra OSLC et samarbeidsseminar på Lesbos (Metochi klosteret eiet av Høgskolen i Agder). Seminaret planla kommuneintervensjonen sammen med forskningsenheten, samt at OSLC presenterte oppdatert forskning, blant annet innenfor utviklingen av intervensjoner for søsken.

Artikler og skrivearbeider

Det er skrevet en artikkel om PMTO til Psykologforeningens fagtidsskrift og et bokkapittel til en undervisningsbok for høgskolen. Begge deler er til trykking. Skoleprosjektet er presentert i tidsskriftet for Spesialpedagogikk.

Forskning

Oppfølging av effektstudien i PMTO og implementeringsstudien i NIDA har vært viktige oppgaver for NIT gruppen og veilederne i helseregionene. Data innsamlingen er omfattende og har vist seg krevende å få til på de enkelte arbeidsplasser. Det er liten tradisjon for klinisk forskning og datainnsamling og har vært svært tidkrevende.

I tillegg har evalueringsprosjektet av skoleprogrammet (PALS) krevd mye oppfølging.

Eksterne oppdrag/foredrag og undervisning

Flere i NIT gruppen gir undervisning på høyskoler og universitet, blant annet for psykologstudenter i Oslo og Bergen og ved Institutt for spesialpedagogikk i Oslo. Det er også gitt en rekke presentasjoner om PMTO og tilknyttede pilotprosjekter for ulike tjenesteområder og på fagkonferanser samt presentasjoner i Danmark, Sverige og Sveits.

Skoleprosjektet er presentert ved en konferanse i Latvia i regi av Nordisk Råd og Fosterhjems- og institusjonsprosjektet har vært presentert ved en konferanse ved Lund Universitet.

Leder for PMTO har presentert fremtidsplaner for PMTO for 2 konferanser arrangert av Sosial- og helsedirektoratet.

Utvikling av materiell;

Opplæringsmaterialet til PMTO terapeuter er under revisjon med omfattende utvidelser for andre gang etter den første norske håndboken forelå i 2000. Hele NIT gruppen er involvert i arbeidet. Det foregår ellers en kontinuerlig utvikling og oppdatering av materialet som er tilgjengelig for PMTO terapeutene på Atferdssenterets hjemmesider.

FIMP Fidelity of Implementation Rating System

FIMP er laget for å vurdere terapeutens kompetanse og metodeintegritet til PMTO på 6 relevante dimensjoner. Verktøyet er utviklet ved OSLC og oversatt til norsk. NIT gruppen har gjennomgått en intens opplæring og er etter en reliabilitetstest godkjent til å vurdere behandlingsintegritet blant PMTO - terapeuter.

Samarbeid

PMTO gruppen ved senteret har et løpende samarbeid med OSLC. Dette samarbeidet er nå på et kollegialt samarbeid der en utveksler erfaringer og planer for videre fremdrift av

PMTO i Norge så vel som i Europa. I tillegg er det et samarbeid om metodeutvikling og forskning.

Naturlige samarbeidspartnere har siden 1999 vært BFD, Sosial og helsedirektoratet og Læringscenteret. Dette samarbeidet videreføres nå gjennom Atferdssenterets styre. Forskningsprosjektet Webster Stratton i Tromsø og Trondheim har siden oppstart i 1999 hatt jevnlig kontakt med Atferdssenteret, ikke minst gjennom de årlige erfaringskonferanser der både PMTO, MST og Webster Stratton terapeuter samles. Et videre samarbeid om implementering av intervensjoner i kommunene er nå under tilrettelegging.